

Arkæologisk udgravning

Beretning

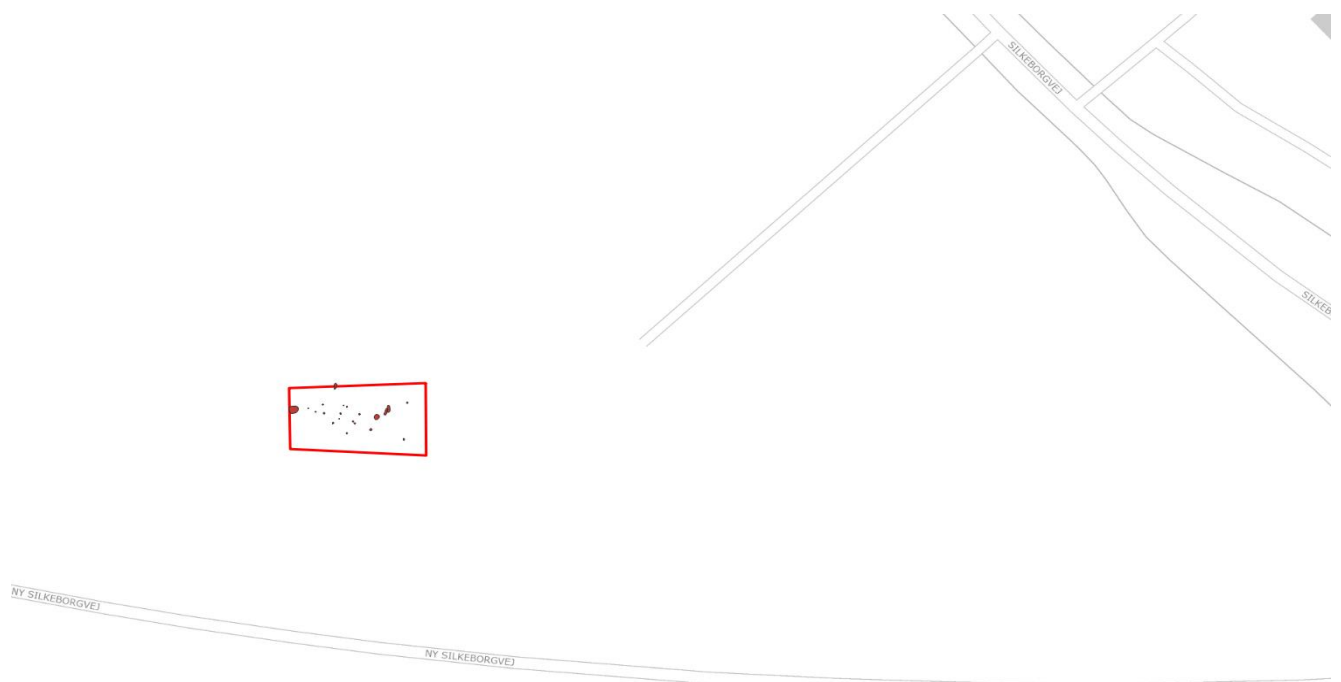

HOM 3636, Erhverv, Silkeborgvej, Lund, Lokalplan 357,

Tidl. Skanderborg Amt, Nim Herred, Tamdrup Sogn, Lund By Ejerlav, matrikelnr.: 6ad

Sb-nr.: 160306 - 157

SLKS: 21/05514/HOM-3636

Vigtigste fund:

Toskibet hus med tilhørende gruber fra slutningen af mellemneolitikum (4000-1800 f.Kr.).

Rasmus Brethvad, 08-08-2022

Indhold

UNDERSØGELSENS FORHISTORIE	3
ADMINISTRATIVE DATA	3
TOPOGRAFI, TERRÆN, UNDERGRUND	3
OPMÅLING, MÅLESYSTEM OG KORTDATA	4
UNDERSØGELSESMETODE	4
UNDERSØGELSENS RESULTATER	4
Perspektiver	6
LITTERATUR	9
FREMTIDIGT ARBEJDE PÅ STEDET	10
LISTER	11
Anlægsliste	13
Fundliste	14
Tegningsliste	15
Fotoliste	16

Undersøgelsens forhistorie

Den arkæologiske undersøgelse baseres på en forundersøgelse foretaget sidst i februar 2021.

Det blev i forundersøgelsen konstateret at der er neolitisk bebyggelse på lokaliteten.

Administrative data

Bygherre: Horsens Kommune, Teknik og Miljø / Plan og By, Rådhusstorvet 4, 8700 Horsens.
Finansiering af den arkæologiske forundersøgelse, jf. museumslovens kapitel 8.

Lokalplanmyndighed: Horsens Kommune.

Entreprenører for den arkæologiske Undersøgelse: Niels Bie´s Maskinstation.

Ansvarlig for den arkæologiske Undersøgelse: Horsens Museum, Sundvej 1A, 8700 Horsens (LS, afdelingsleder, sagsbehandling FC, Arkæolog RNBB).

Opsynsførende myndighed for fortidsminder: Slots- og Kulturstyrelsen, Fortidsminder, Center for Kulturarv, Hammerichsgade 14, 1611 København V. / Fejøgade 1, 2. sal, 4800 Nykøbing Falster

Undersøgelsen af arealet blev foretaget af Horsens Museum, Arkæologisk afdeling i perioden fra 1 august 2022 til 4 august 2022. Undersøgelsen blev varetaget af arkæolog RB. Sagsbehandlingen i relation til Undersøgelsen blev varetaget af LS, FC og LP. Dokumentation og oldsager opbevares af Horsens Museum.

Under afrømningen blev der brugt en 24t maskine fra Niels Bie´s Maskinstation. Bygherre på projektet var Horsens Kommune.

Vejret under Undersøgelsen: voldsom tørke.

Topografi, terræn, undergrund

Lokalplanområdet er beliggende i et let kuperet landskab med det højeste punkt mod sydøst. Særligt vest for lokalplanområdet bliver området mere uroligt med dybe lavninger og slugter.

Der kendes på forhånd registrerede fortidsminder på arealet. På arealets højeste punkt mod sydøst blev der ved berejningerne i 1896 registreret en gravhøj (SB 9). Muldlaget er på hele området, meget tykt, undtagelsen herfra er gravhøjen, hvor der blot er pløjelagets dybde tilbage.

Det tykke muldlag varierer mellem 10 og 40 cm meget mørkt jord, indeholdende sten varierende i størrelse fra nævestore til sten med en diameter omkring 60 cm. Dette fænomen kendes fra udgravninger omkring Bygholm Nørremark, og årsagen er stadig ikke helt klar. Råjorden på lokaliteten er primært sand eller meget let leret sand, der er derudover enkelte bånd med grus rundt om den markante bakketop.

Opmåling, målesystem og kortdata

Udgravningen er målt op med højpræcisions-GPS, Trimble R8. Udgravningen er opmålt af: RNBB. Opmålingerne er ved optimale forhold foretaget med en tolerance på 0,02 m (horisontalt) og 0,035 m (vertikalt). Under dårlige opmålingsforhold kan der være målt op med en tolerance på 0,025 m (horisontalt) og 0,04 m (vertikalt). Det er tilstræbt på alle udgravninger at opmåle stratigrafisk yngste lag først. Opmålingsdata ligger på Horsens Kommunes server på g-drevet som eksporterede csv-filer. Alle opmålingsdata er autodigitaliseret i ArkDigi 3.0.3, der opererer med foruddefinerede lag: Anlæg, felt, fund, snit, målepunkter, prøver, kote, fejl. Anlæg og felt er digitaliseret som regioner. Snit er digitaliseret som linier. Fund, målepunkter, prøver og koter er digitaliseret som punkter. Opmålingsdata er genereret i Qgis-dataformat (cpg, dbf, prj, shp, shx.).

Vertikalt: Udgravningen er udelukkende opmålt med GPS. I kotetabellen ligger en kote for hvert opmålt punkt i anlægstabellen opmålt i geoiden DVR90.

Undersøgelsesmetode

Under afrømningen blev muldlaget fjernet, den nederste del i tynde lag, så eventuelle oldsager i form af f.eks. flintgenstande, keramik,stensamlinger etc., ville kunne findes undervejs.

Der blev i næsten hele feltet gravet til undergrund, mulige anlæg blev ridset ind, givet anlægsnumre og målt ind med GPS.

De anlæg der blev undersøgt, blev snittet med spade og afrenset med ske, herefter fotograferet og tegnet i 1:20, for de anlæg, hvor snitningen gav et positivt resultat.

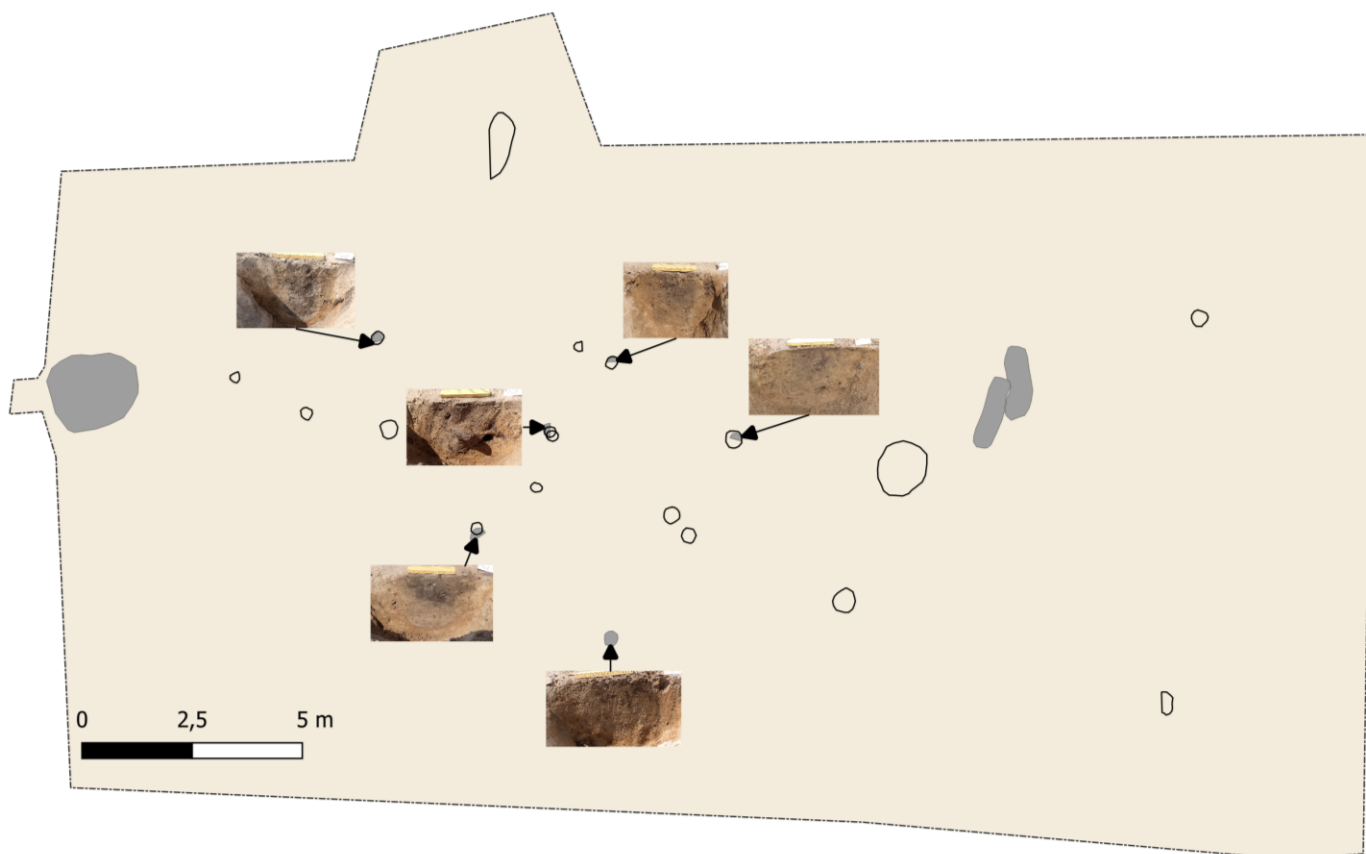
Udgravningens data er tastet i MUD, Museernes Udgravningsdata. I MUD er registreret sagsdata samt anlæg, fund og foto.

Undersøgelsens resultater

Der blev i undersøgelsen fundet 6 relativt lyse, men meget regulære stolper, dybden på disse ligger mellem 26 og 39 cm. Der blev i forundersøgelsen registreret og snitte en del stolper med en dybde på ganske få cm. Disse stolper (og eventuelt lignende stolper) kunne ikke genfindes, da feltet efter afgravning i forundersøgelsen blev dækket med jord, som derefter blev opgravet i udgravningsfasen. Denne fremgangsmåde "æder" altid nogle cm. Af fladen.

Der skal ligeledes tages det forbehold, at de erkendte stolpehuller er meget lyse i fladen, men ganske flotte i snit. På grund af den voldsomme tørke var det meget svært at finde lyse anlæg i

fladen, der blev forsøgt med vandforstøver og fladeskovling i nogle dage, hvorved der blev erkendt enkelte anlæg, men det er bestemt muligt at der er anlæg der ikke er blevet erkendt.

Figur 1: Resterne af toskibet langhus

	Midt-, Vest-, Sydjylland (zone II)	Nord-, Østjylland og Øerne (zone I)	Skåne og Bornholm (zone I)		
2950 MNA	Tragtbægerkultur Bundsø/Lindø	Trb Bundsø/Lindø		Trb Bundsø/Lindø	Grk
	Tragtbægerkultur St. Valby	Trb St. Valby	Grk	Trb St. Valby	
2800 MNB	Enkeltgravskultur Undergravstid	Egk y.b.gr. + ødansk	Svensk - norsk stridsøksekultur		
	Bundgravstid				
	Overgravstid	o.gr. + ødansk			
2350 SN	Dolktid				

Figur 2: Tidstavle efter Uffe Rasmussen (i Skousen, 2008, s. 224)

Perspektiver

Det interessante ved disse undseelige stolpehuller, er deres beliggenhed i forhold til gravene fra Enkeltgravskultur på bakketoppen. Gravene ligger, som det fremgår af kortet nedenfor, atypisk i forhold til hvor tidlige enkeltgrave "bør" ligge. Men det samme gør sig gældende for den neolitiske bosættelse, hvis der vitterligt er tale om en bosættelse fra MN AV, udbredelsen for bosættelser fra denne sene del af Tragtbægerkulturen er meget mere kystnær end tilfældet er med Lund. Der er således godt 2 km fra de nærmeste pladser med sen MN AV (tyknakkede B-økser), der må være samtidig med denne bebyggelse.

I skrivende stund afventes stadig et C14 resultat, der med sikkerhed kan placere denne bosættelse i tid.

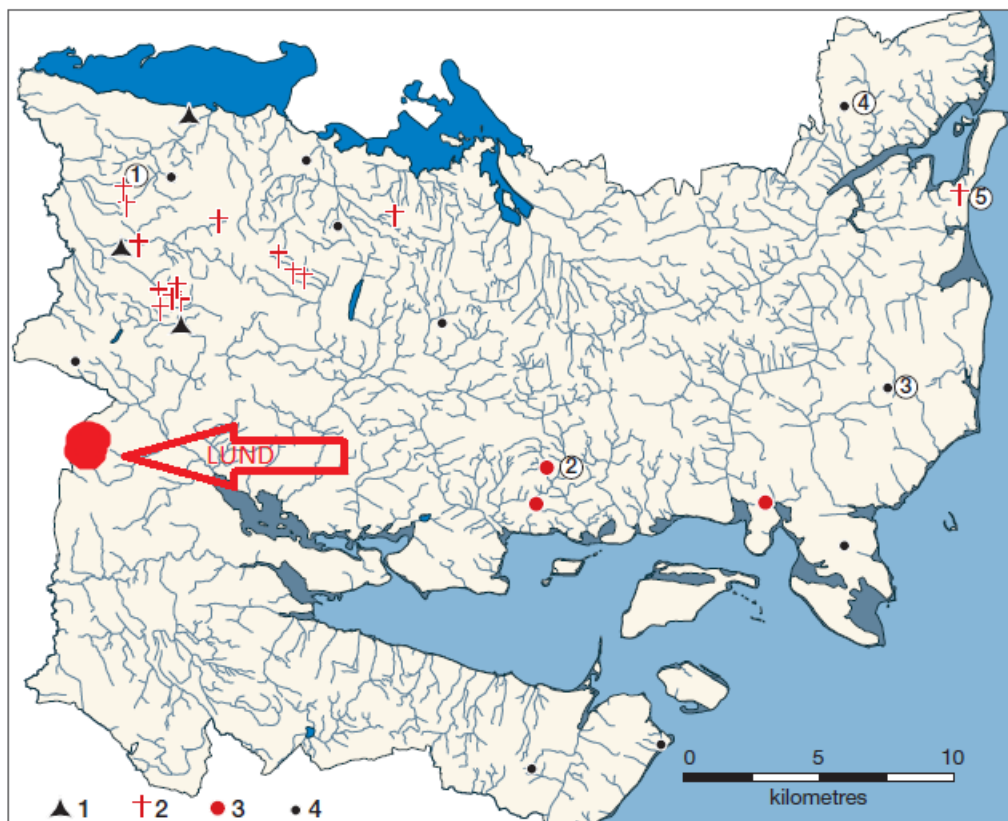

Fig. 8. Udbredelsen af fund fra enkeltgravskulturen i undersøgelsesområdet mellem 2800 og 2600 f.Kr.: 1, bopladser; 2, grave; 3, nedlægninger i ferskvand; 4, løsfundne stridsøkser. For fund med numre, se afsnittet “Grænselandet”.

The distribution of finds from the SGC in the study area dated to between 2800 and 2600 BC: 1, settlements; 2, graves; 3, depositions in freshwater environments; 5, stray finds of battle-axes. For numbered finds see “The borderland” section.

Figur 3: (Madsen 2020, p 31)

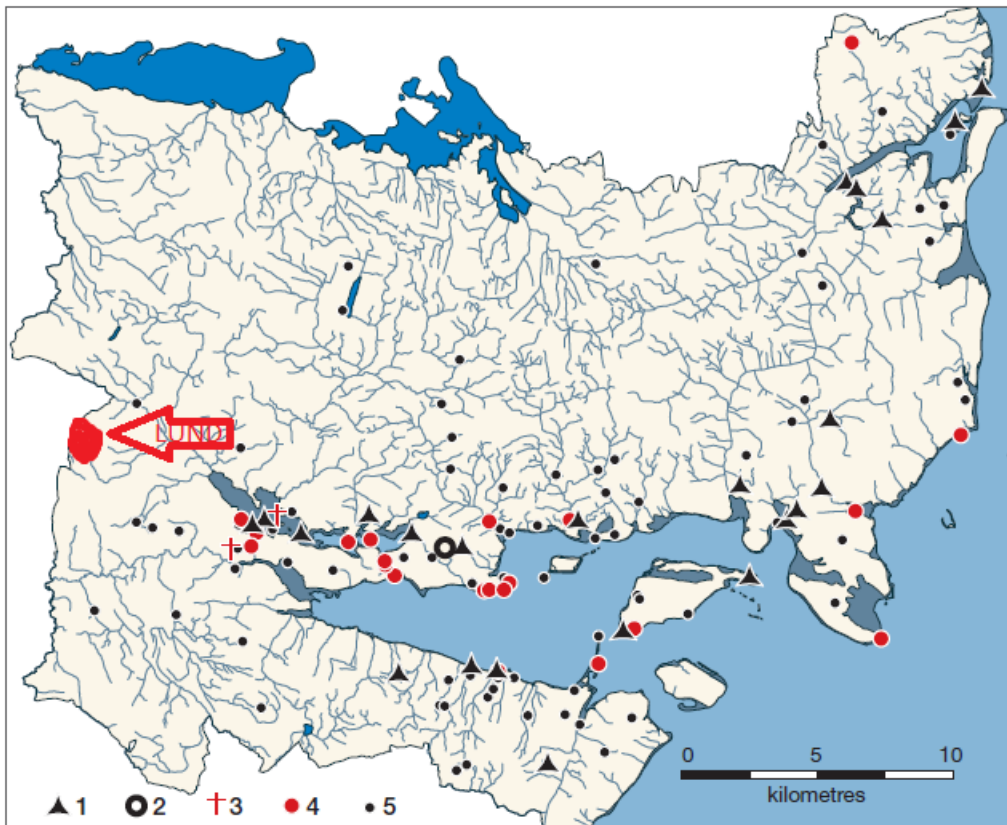

Fig. 7. Udbredelsen af fund fra tragtbægerkulturen i undersøgelsesområdet mellem 3000 og 2600 f.Kr.: 1, bopladser; 2, systemgravsanlæg; 3, grave; 4, nedlægninger i ferskvand og saltvand; 5, løsfund af tyknakkede flintøkser af: kategori A; kategori B af Vedbæk- og Brogård-type; spidsnakkede hulslebne økser.

The distribution of finds from the FBC in the study area dated to between 3000 and 2600 BC: 1, settlements; 2, causewayed enclosure; 3, graves; 4, depositions in freshwater and marine environments; 5, stray finds of thick-butted flint axes of: category A; category B of Vedbæk- and Brogård-type; pointed-butted hollow-ground flint axes.

Figur 4: (Madsen 2020. p 25)

Litteratur

Madsen, Torsten 2020. Fra grænselandet mellem to kulturer. Tragtbægerkultur og enkeltgravskultur i det centrale Østjylland. *Kuml 2020*, s. 9-84

Rasmussen, U. 2008 i: Skousen, H. 2008: *Arkæologi i lange baner. Undersøgelser forud for anlæggelsen af motorvejen nord om Århus 1998-2007*. Moesgård Museum. Højbjerg.

Fremtidigt arbejde på stedet

Der er udpeget to områder til udgravning, og der skønnes ikke at være væsentlige fortidsminder på resten af arealet. Ved anlægsarbejde på tilstødende arealer anbefales det at være særligt opmærksom på mulige enkeltgrave, disse er, på grund af deres ringe størrelse, desværre meget nemme at overse i en prøvegravning. anbefalingen vil være at etablere søgegrøfter med tættere afstand.

Museumsloven er fortsat gældende. Gøres der fund af fortidsminder skal anlægsarbejdet standses og Horsens Museum tilkaldes jf. museumslovens § 27 stk. 2. Horsens Museum 7629 2350. Udgiften til en eventuel undersøgelse vil påhvile Slots- og Kulturstyrelsen.

Lister

HOM3636 Erhverv, Silkeborgvej, Lund, Lokalplan 357, Tamdrup sogn, Nim herred, tidl. Skanderborg amt. Sted nr. 16.03.06. Sb.nr. 157.

Kampagne: 01-08-2022 KUAS nr. 21/07875

Abstract

Kampagne: 01-08-2022

Undersøgelsens forhistorie

Kampagne: 01-08-2022

Administrative data

Kampagne: 01-08-2022

Topografi, terræn og undergrund

Kampagne: 01-08-2022

Målesystem

Kampagne: 01-08-2022

Øvrige data

Kampagne: 01-08-2022

Udgravningsmetode

Kampagne: 01-08-2022

Undersøgelsens resultater

Kampagne: 01-08-2022

Fremtidigt arbejde på stedet

Kampagne: 01-08-2022

Anlægsliste

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering	Fase	Tegn.	Indgår i	Består af
Kampagne: 01-08-2022							
400	Grube	Grube	Neolitikum		T130		
401	Stolpehul	Stolpehul	Neolitikum		T131		
402	Stolpehul	Stolpehul	Neolitikum		T131		
403	Stolpehul	Stolpehul	Neolitikum		T131		
404	Stolpehul	Stolpehul	Neolitikum		T131		
405	Grube	Grube	Neolitikum				
406	Grube	Grube	Neolitikum		T132		
407	Stolpehul	Stolpehul	Neolitikum		T131		
408	Stolpehul	Stolpehul	Neolitikum		T132		

Fundliste

Fund	Materiale	Genstand	Datering	Anlæg
Kampagne: 01-08-2022				
250	Keramik / oldtid	Bundskår	Neolitikum	400
251	Flint	Afslag	Neolitikum	400
252	Keramik / oldtid	Sideskår	Neolitikum	402
253	Jord	til flotering	Neolitikum	403
254	Jord	til flotering	Neolitikum	401
255	Jord	til flotering	Neolitikum	402
256	Jord	til flotering	Neolitikum	400

Tegningsliste

Tegning	Målestok	Type	Anlæg	Fund	Beskrivelse	Dato	Tegner
Kampagne: 01-08-2022							
T130	1:20	Profiltegning	400		profil A400, set fra Øst	04-08-2022	RNBB
T131	1:20	Profiltegning	401, 402, 403, 404, 407		profil, A401, A402, A403, A404, A407	04-08-2022	RNBB
T132	1:20	Profiltegning	406, 408		profil, A406, A408	04-08-2022	RNBB

Fotoliste

Billed	Motiv	Beskrivelse	Anlæg	Fund	Filmtype	Dato	Fotograf
Kampagne: 01-08-2022							
3636/319	A400, grube, profil, set fra øst		400		digitalt foto	02-08- 2022	RNBB
3636/320	A400, grube, profil, set fra øst		400		digitalt foto	02-08- 2022	RNBB
3636/321	A405 og A406, grube, flade og påbegyndt snit, set fra syd		405, 406		digitalt foto	03-08- 2022	RNBB
3636/322	A405 og A406, grube, flade og påbegyndt snit, set fra øst		405, 406		digitalt foto	03-08- 2022	RNBB
3636/323	A405 og A406, grube, flade og påbegyndt snit, set fra nord		405, 406		digitalt foto	03-08- 2022	RNBB
3636/324	A400, grube, profil, set fra øst		400		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/325	A400, grube, profil, set fra øst		400		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/326	A400, grube, profil, set fra øst		400		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/327	A401, stolpehul, profil, set fra sydøst		401		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/328	A402, stolpehul, profil, set fra øst		402		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB

3636/329	A403, stolpehul, profil, set fra syd		403		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/330	A404, stolpehul, profil, set fra syd		404		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/331	A407, stolpehul, profil, set fra øst		407		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/332	A407, stolpehul, profil, med indrids, set fra øst		407		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/333	A406, grube, profil (modlys), set fra nord		406		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/334	A406, grube, profil, med indrids, set fra nord		406		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB
3636/335	A408, stolpehul, profil, set fra øst		408		digitalt foto	04-08- 2022	RNBB